

насінництвом і отримують власний насіннєвий матеріал. При недостатній технічній забезпеченості післязбиральної обробки насіннєвого матеріалу, доцільніше вирощувати власний насіннєвий матеріал з використанням послуг сторонніх організацій у післязбиральній його обробці. При наявності вільних фінансових ресурсів і відповідних зерносховищ купувати зерно заздалегідь за прийнятними умовами, в тому числі в кооперації з іншими підприємствами.

Зниження витрат на мінеральні добрива в першу чергу можна досягти використанням науковообґрунтованої системи їх використання, тобто враховуючи особливості ґрунтово-кліматичних умов підприємства та особливостей вирощування культури, використання поживних залишків на полі в якості добрив та доповненням їх дробним внесенням мінеральних добрив в окремі фази розвитку рослин. Зниження витрат на мінеральні добрива також можна досягти за рахунок використання більш прогресивних технологій.

Такі заходи дозволять суттєво підвищити рівень окупності витрат та задіяти резерви підвищення економічної ефективності виробництва зерна.

Малій О.Г., к.е.н, доцент,

Владімірова І. В.,

Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка

ВПЛИВ АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ НА ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Сільське господарство є одним із найважливіших секторів народного господарства України, тут зосереджено близько 30% основних виробничих фондів; працює майже третина загальної чисельності працівників, зайнятих у народному господарстві; виробляється третина національного доходу, формується 70% роздрібного товарообігу. Продукція АПК є однією з основних статей експорту. Порівняльні переваги української економіки зосереджуються головним чином у сільському господарстві. За

оцінками експертів, Україна належить до числа країн із найвищим рейтингом щодо потенційних можливостей у сільському господарстві. Основною складовою цього потенціалу є концентрація найродючіших у світі чорноземів, достатньо висока кваліфікація і відома у всьому світі працелюбність українських селян. За умов інтенсифікації розвитку Україна має цілком реальні можливості приєднатися до групи країн – основних виробників сільськогосподарської продукції. Дослідження підтверджують, що використання значних наявних можливостей України для виробництва сільськогосподарської продукції може створити значний експортний потенціал країни. Як наслідок, виникає об'єктивна необхідність у регулюванні та підтримці розвитку сільського господарства в Україні з боку держави та запровадження відповідних норм для реалізації державної політики у сфері сільського господарства [10].

Різним аспектам фінансового забезпечення аграрної сфери приділяється постійна увага як науковців, так і спеціалістів-практиків. Значний вклад у вирішення фінансових проблем підприємств внесли відомі вітчизняні вчені В.Амбросов [1], О.Гудзь [2], М.Дем'яненко [3], Г.Мазнів [5], П.Стецюк [11], О.Сьомченков [12] та багато інших дослідників. Поряд з тим, питання забезпеченості виробничої та інвестиційної діяльності підприємств фінансовими ресурсами залишаються актуальними.

Метою статті є аналіз впливу аграрної політики на фінансове становище сільськогосподарських підприємств.

Останнім часом сільське господарство перетворилося у пріоритетну дохідотворюючу галузь національного господарства і всупереч фінансовим кризам впевнено демонструє зростаючу динаміку фінансових результатів [5]. При катастрофічних збитках в цілому по економіці України у 2014 і 2015 роках, тільки єдина галузь сільського господарства забезпечила прибуток 21млрд. і 103 млрд. гривень, а рівень рентабельності у сільському господарстві у 2015 році сягнув понад 40% [5]. За даними USDA (міністерство сільського господарства США) Україна посідає 6 місце в світі за обсягами експорту пшениці, 4 – кукурудзи. Фактично Україна формує 9% всього світового експорту [12].

Вітчизняне сільськогосподарське виробництво характеризується великою кількістю виробників при високому рівні концентрації виробничих потужностей в агрохолдингів, різноманітністю форм організації, а також складною системою володіння і користування землею. На початок 2017 року в Україні функціонувало 47,7 тис. сільськогосподарських підприємств, з яких 33,7 – фермерські господарства, 4,1 млн. особистих селянських господарств [9].

Однак загальний рівень фондоозброєності у сільському господарстві залишається на низькому рівні, так за даними Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН валове накопичення основного капіталу на 1 га сільськогосподарських угідь в країні більш ніж у 4 рази менше, ніж в середньому по 162 країнах (106 ренкінгова позиція). За рівнем державної підтримки аграріїв Україна за даними організації посідає 58 ренкінгове місце з 66 країн з обсягом витрат у 23,36 дол. США на 1 га, що у 5 разів менше за середньосвітовий рівень [12].

Сучасна система державної підтримки в Україні пройшла непростий еволюційний шлях. Підтримка сільського господарства була першочерговим пріоритетом соціально-економічної політики СРСР з другої половини шістдесятих років минулого століття. У березні 1965 році розпочато реформу в сільському господарстві, важливою складовою якої було державне фінансування галузі. З цього моменту з державного бюджету почали виділятися значні обсяги коштів, частка яких у його видатках постійно зростала.

Основна частина бюджетних коштів використовувалась на субсидіювання продовольчих товарів та цін за реалізовану понад державний план сільськогосподарську продукцію. В останні роки існування СРСР дотації на основні продукти харчування становили 60-80 % їх роздрібної ціни. На ці цілі використовувалось майже третина видаткової частини бюджету.

Реформування державної підтримки сільськогосподарського виробництва почалось одразу ж після отримання Україною політичної та економічної незалежності. З переходом економіки країни до ринкових методів господарювання відбулися значні зміни в складі функцій, які раніше виконувала держава.

Результатом недосконалої аграрної політики в 1991-1999 рр. стало наростання кризових явищ в АПК, втрата власних джерел фінансових ресурсів, скорочення обсягів державної фінансової підтримки, погіршення умов доступу до зовнішніх запозичень, руйнування основних елементів матеріально технічної бази підприємств галузі, падіння доходності та збільшення рівня збитковості, платіжна криза, досягнення банкрутного стану абсолютної більшості підприємств [11].

З 2000 р. почались кількісні та якісні зміни в системі бюджетної підтримки, а також у складі використовуваних форм і методів її реалізації. Всі роки економічних реформ держава тією чи іншою мірою здійснювала заходи, спрямовані на підтримку сільськогосподарських товаровиробників [7]. Однак ресурсні можливості державного та місцевих бюджетів зумовили істотне зменшення обсягів бюджетних коштів, які виділялись на підтримку сільськогосподарського виробництва. Згідно з проектом бюджету на 2018 рік, на програми стимулювання розвитку АПК у держбюджеті буде передбачено 6,4 млрд грн, тобто більше на 1 млрд грн ніж у 2017 році [9]. Однак на здешевлення кредитів агроформуванням буде виділено лише 66 млн грн, що майже у 5 разів менше ніж у попередньому 2017 році (Табл. 1).

Затверджена концепція підтримки фермерських господарств і сільськогосподарських кооперативів. Дрібні фермери починаючи з 2018 року зможуть щорічно отримувати 1 млрд. грн. з державного бюджету. Міністерство АПК обіцяє домогтися розширення експертних квот при постачанні продукції АПК до ЄС [4].

Проведений аналіз існуючої системи державної фінансової підтримки сільськогосподарського виробництва свідчить про необхідність її подальшого удосконалення [6]. Основними напрямками в цій сфері мають бути [8]:

Встановлення пріоритетів державної фінансової підтримки.

Законодавче встановлення критеріїв розподілу бюджетних коштів та процедур їх виділення і розподілу.

Запровадження обов'язкового оприлюднення та інформування щодо суб'єктів отримання, напрямків

використання, результатів оцінки ефективності використання бюджетних коштів.

Таблиця 1

Державна підтримка АПК у 2017-2018 роках. тис. грн.

№	Найменування	2017р.	2018р.	Зміни (+/-)
1	Фінансова підтримка заходів в АПК шляхом здешевлення кредитів	300,0	66,0	-234,0
2	Фінансова підтримка заходів в АПК	60,0	5,0	-55,0
3	Фінансова підтримка розвитку фермерських господарств і сільськогосподарської кооперації	-	1000,0	+1000,0
4	Державна підтримка розвитку, закладки молодих садів, виноградників і ягідників	299,0	300,0	+1,0
5	Надання кредитів фермерським господарствам	65,0	43,1	-21,9
6	Фінансова підтримка заходів в АПК на умовах фінансового лізингу	3,8	3,8	0
7	Державна підтримка тваринництва	170,0	4000,0	+3830,0
8	Фінансова підтримка сільгоспвиробників	4550,0	945,0	-3605,0
	Разом	5447,8	6362,9	X

Згідно даних Міністерства АПК, закону про Державний бюджет на 2018 рік.

Орієнтація бюджетної підтримки на підвищення конкурентоспроможності вітчизняних товаровиробників, стимулювання інноваційного розвитку, техніко-технологічного переоснащення сільськогосподарських підприємств.

Список використаних джерел:

1. Амбросов В.Я. Теорія та методологія механізмів регулювання в агроформуваннях: Монографія / В.Я. Амбросов, Т.Г. Маренич. – Х.: «Міськдрук», 2013. – 166 с.

2. Гудзь О.Є. Модернізація банківської кредитної політики при обслуговуванні агроформувань / О.Є.Гудзь // Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка: Економічні науки. – 2012 – Вип.126. – С.10-18.

3. Дем'яненко М. Я. Кредитний фактор сталого розвитку аграрного сектору України /М.Я. Дем'яненко // Економіка АПК. - 2014. - № 11 - С. 5

4. Деньги. Газета № 06 (368).-29 марта 2018. (Електронний ресурс).-Режим доступу: <http://www.dengi.ua>.

5. Мазнев Г.Є. Управління інноваційним розвитком аграрних підприємств / Г.Є. Мазнев // Актуальні проблеми інноваційної економіки. 2017.-№2. - С.32-41.

6. Малій О.Г. Кредит як джерело фінансування агробізнесу / О.Г.Малій // Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка: Економічні науки. – 2016 – Вип.172. – С.132-141.

7. Малій О.Г. Лізингове кредитування: стан та перспективи для аграрної сфери / О.Г.Малій // Облік і фінанси АПК. 2006. №7 С.94-103.

8. Малій О.Г. Фінансово-кредитні відносини в АПК:[монографія]/ О.Г.Малій. – Харків: ХНТУСГ, 2008. -210с.

9. Матеріали офіційного сайту Міністерства агрополітики і продовольства України (Електронний ресурс). - Режим доступу: <http://minagro.gov.ua>.

10. Політика і розвиток сільського господарства в Україні / За ред. Ште- фана фон Крамона-Таубеля, Сергія Зорі, Людвіга Штріве. - К.: Альфа Принт, 2001. -С. 191.

11. Стецюк П.А. Стратегія і тактика управління фінансовими ресурсами сільськогосподарських підприємств: Монографія / П.А. Стецюк. – К.: ННЦ ІАЕ, 2009. – 370с.

12. Сьомченков О. А. Фондовий ринок у фінансовому забезпеченні агропромислового виробництва / О.А. Сьомченков // Автореф. дис. на здобуття наукового ступеню доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.08 - гроші, фінанси і кредит. – Київ, 2017.-39с.

**Малій О.Г., к.е.н, доцент, Ткачук В.В., студентка
Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка**